

جوانا ھینس

کرنک یعنی فیلسوف

اگرچہ از طریق بحث و
کنکاش در مدرس ابتدائی

ترجمہ

میرجواد سید حسینی

عاطفہ نکویی - نرگس قنبری ولاشانی

سرشناسه

: هینس، جوانا، ۱۹۵۳ - م.

Haynes, Joanna

عنوان و پدیدآور

: کودک یعنی فیلسوف: آموزش از طریق بحث و گفتگو در مدارس ابتدایی

مشخصات نشر

: آبادان: پرسش، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری

: ۲۲۴ ص: جدول

شابک

: ۸ - ۰۶۵ - ۲۶۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی

: فیهیای مختصر

یادداشت

: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

شناسه افزوده

: سیدحسینی، میرجواد، ۱۳۴۴، مترجم.

شناسه افزوده

: نکویی، عاطفه، ۱۳۶۶ - مترجم

شناسه افزوده

: قنبری ولاشانی، نرگس، ۱۳۵۸ - مترجم

شماره کتابشناسی ملی

: ۳۸۰۰۰۸۲

نشر پرسش

جوانا هینس

کودک یعنی فیلسوف

آموزش از طریق بحث و کنکاش در مدارس ابتدایی

ترجمه: میرجواد سیدحسینی - عاطفه نکویی - نرگس قنبری ولایتی

• آماده‌سازی: کارگاه پرسش • لیتوگرافی: سروش • چاپ: ...

• چاپ اول: ۱۳۹۴ • شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

شابک: ۸-۰۶۵-۸۶۸۷-۹۶۴-۹۷۸

© حق چاپ محفوظ است.

نشر پرسش آبادان - پریم - میدان آلفی - ساختمان اروند - تلفن ۰۹۱۳۳۰۹۲۱۰۶

نشانی مکاتبات پستی: نشر پرسش - اصفهان - صندوق پستی ۸۱۷۳۵-۳۱۶

فروشگاه: سی‌وسه‌پل - ابتدای چهارباغ بالا - مجتمع تجاری باران - واحد ۱۳ - C - تلفن ۶۶۷۲۴۵۲

E-mail: porsesh.pub@Gmail.com

info@porsesh-pub.ir

www.porsesh-pub.ir

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

کودک یعنی فیلسوف

علاقه فزاینده‌ای با آموزش فلسفه به کودکان وجود دارد، مبتنی بر این باور که فلسفه نه تنها تربیت سخن‌گویی، گوش دادن، خواندن و تفکر کودک را بالا می‌برد بلکه همچنین استقلال ذهنی و روحی او را با سود رساندن به کودک، معلمش و مدرسه به طور کلی تقویت می‌دهد.

این کتاب آسان‌فهم با تبیین ملاحظات نظری و انتقادی، استفاده از فلسفه در کلاس را با نمونه‌های واقعی کار که به عنوان فیلسوف مقایسه می‌کند. بر اساس تحقیقی که توسط مؤلف در مدارس ابتدایی انجام شده و پیشنهادها برای فراوان برای معلمان، این کتاب توضیح می‌دهد که کودکان از سنین پایین قادرند در فرآیند پیچیده گفتگو و بحث شرکت‌کنند و استدلال می‌کنند که آنها باید فضا و فرصتی برای انجام عمل داری را داشته باشند.

این کتاب نقطه شروع ایده‌آلی برای معلمان علاقه‌مند به تدریس فلسفه در کلاسهایشان است. کتاب حاضر همچنین، سرشار از ایده‌های سودمند برای برانگیختن مباحث فلسفی است. جوانا هینس سخنران ارشد در بخش مطالعات آموزشی در دانشکده سنت مارک و سنت جان در پلایموت است.

فهرست مطالب

درآمد	۱۳
بخش I: نکته‌ایی از اندسهای درس	۱۷
۱. مکالمات تربیانی	۱۹
درباره مرگ و قدا	۱۹
درباره رفع تعارضات	۲۰
درباره پیشرفت کردن و اخلا موضوعات مناسب کلاس	۲۲
درباره تخیل	۲۵
رویکردهایی برای ایجاد جمع‌های دلاسی	۲۶
مسئولیت بزرگسالان	۲۸
۲. ایجاد فضایی برای مشارکت کودکان	۳۰
حکمت توصیه‌بچه‌ها به بزرگسالان	۳۳
بخش II: تفکر درباره تفکر	۳۷
۳. رویکردی متمایز به یادگیری از طریق بحث و گفتگو	۳۹
معلم	۴۲
چه نوع مسائلی از سوی کودکان مورد بحث قرار می‌گیرد؟	۴۳
نمونه‌ای از کار فکری با کودکان رده سنی ۴ تا ۷ سال	۴۴
خواسته‌های اخلاقی و تربیتی از معلم	۴۹
فرآیند بحث و کنکاش: خلاصه	۵۰

- ۴: چه نوع طرز تفکری را آموزش می‌دهیم؟ ۵۲
- فرستی ایجاد کنید تا بحث و کنکاش در کلاس آزادانه ادامه یابد ۵۶
- مدارس تفکر درباره تفکر! آیا می‌توان به تفکر، فکر کرد؟ ۵۸
- سنت تفکر انتقادی ۵۹
- تغییر افکار ما ۶۱
- مسائل اخلاقی مرتبط با تفکر ۶۳
- مدیریت بر خود و معقول بودن ۶۴
- مهارت تفکر؟ ۶۶
- فراز و فرود تفکر: فلسفه به مثابه روشی برای زندگی ۶۸
- زیست با تفکر ۷۱
- ۵: تفکر، دموکراسی و شهروندی ۷۳
- ویژگی‌های منحصر به فرد آموزش فلسفه به کودکان ۷۵
- ریشه‌های بحث و کنکاش فلسفی ۷۶
- اهمیت دادن به کودکان در بحث فلسفی و مسائل شهروندی ۷۹

بخش III آموزش از طریق بحث و کنکاش ۸۳

- ۶: تشویق به گوش دادن ۸۷
- کودکان حق انتخاب دارند ۸۹
- تصویب قوانینی برای حمایت از بحث و گوش دادن ۹۰
- ۷: احترام به عقاید کودکان ۱۰۱
- حرکت کردن خرسهای اسباب بازی ۱۰۳
- برای بالا بردن کیفیت بحث چه چیزهایی لازم است؟ ۱۰۵
- جایگاه سکوت کجاست؟ ۱۰۶
- شاخص‌های گوش دادن ۱۰۷
- گوش دادن در جلسه بحث و کنکاش و گفتگوی باز ۱۰۹
- ۸: تن آرامی، مراقبه و سکوت ۱۱۱
- پاسخ‌های کودکان به تمرین تن آرامی و مراقبه ۱۱۵

- ۱۱۷ نقاط شروع برای تن آرامی ساکت در کلاس
- ۱۱۸ نظرانی برای نگاه به درون
- ۱۲۱ پرورش یک موضوع خاص در چند جلسه
- ۱۲۶ مواردی که معلم باید در نظر داشته باشد
- ۱۲۶ آیا این واقعاً مراقبه است؟
- ۱۲۸ مراقبه به مثابه بخشی از یک گفت‌وگو
- ۱۲۹ فلسفه به عنوان یک فعالیت عملی و فیزیکی
- ۱۲۹ روایات متقابل:
- ۱۲۹ فعالیت‌ها:
- ۱۳۱ ۹: حسن فلسفی
- ۱۳۳ ایجاد فرصت‌های بحث در بحث‌های فلسفی برای بچه‌ها
- ۱۳۵ فلسفی بودن مرجان انگیزم هست
- ۱۳۶ احساس فلسفی
- ۱۳۶ تجربه شخصی
- ۱۳۷ گنجاندن تجربیات شخصی بچه‌ها در گفتگوی فلسفی
- ۱۴۰ قدرت چیست؟
- ۱۴۲ ابعاد عاطفی مشارکت در گفتگو
- ۱۴۳ تعامل در جمع بحث و کنکاش
- ۱۴۳ حد و مرزها: تصمیمات اخلاقی برای معلم
- ۱۴۴ چرا مردم رازهایی دارند؟
- ۱۴۵ حقوق کودکان و قدرت
- ۱۴۷ ۱۰: کار با گروه‌های مختلف سنی
- ۱۴۸ تفکر همراه با افراد بسیار کم سن و سال
- ۱۵۱ آیا خواب می‌بینم؟
- ۱۵۲ مزایای گروه‌های مختلط سنی
- ۱۵۳ آموزش رسمی و یادگیری
- ۱۵۵ بنابراین آیا سن مهم است؟

۱۵۷	یادگیری مبتنی بر بحث و کنکاش
۱۵۹	۱۱: حفظ و گسترش رشته‌های تفکر
۱۶۳	قابیدن یک ایده: حفظ و تلاش برای تعمیق
۱۶۴	شکل‌گیری ایده‌ها
۱۶۷	درسهایی برای معلم
۱۶۸	ایجاد فرصت و آزادی در جمع بحث و کنکاش
۱۷۱	۲: برنامه‌ریزی و نظارت بر پیشرفت در جلسات بحث و کنکاش
۱۷۴	پیش از طبقه‌شناسایی پرسش‌های فردی معلمان
۱۷۶	نقش پرسش‌ها و اظهار نظرات بچه‌ها
۱۷۷	دادن بازخورد به بچه‌ها
۱۸۰	نظرات مهم مورد سرفه
۱۸۱	پیشرفت چیست؟

۱۸۵	بخش IV: فواید گفتگو و بحث و کنکاش فلسفی
۱۸۷	۱۳: توسعه مهارت‌های تدریس از طریق فلسفه
۱۸۸	حضور معلم
۱۸۹	توجه به اینجا و اکنون
۱۹۱	تدارک برای تدریس - آمادگی برای درس دادن
۱۹۲	مرور ذهنی
۱۹۲	تأمل و تشریح موضوع
۱۹۳	آمادگی
۱۹۴	تفکر آزاد
۱۹۴	قلایها و یل‌ها
۱۹۵	گوش دادن فعال
۱۹۷	۱۴: آموزش تفکر در طول تمام برنامه‌های درسی
۱۹۹	نتایج و اهداف برنامه‌ریزی درسی ملی
۲۰۰	آموزش فلسفه به کودکان و مهارت‌ها و دانش میان‌برنامه‌ای

- ۲۰۳ پذیرش تمام بچه‌ها برای حضور در جلسات بحث و کنکاش
- ۲۰۴ فلسفه چگونه می‌تواند در برنامه‌ریزی درسی گنجانده شود؟
- ۲۰۴ آموزش فردی، اجتماعی، سلامت و شهروندی
- ۲۰۵ گفتگوی فلسفی حامی مهارت‌های گفتاری و شنیداری است
- ۲۰۵ ارتقای سطح سواد
- ۲۰۶ گنجاندن بحث و کنکاش فلسفی در برنامه آموزشی
- ۲۰۷ آموزش فلسفه به کودکان در سطح پایه
- ۲۰۹ ۱۵ فلسفه چه تغییری در یادگیری بچه‌ها ایجاد می‌کند؟
- ۲۰۹ نمرات برخی از بچه‌ها
- ۲۱۱ چه چیز مهم به نظر می‌رسد؟
- ۲۱۱ آگاهی از دین به حکم کار
- ۲۱۳ نظرات معلمان یک مدرسه استایی
- ۲۱۴ پیشرفت در استفاده از بیان انشایی
- ۲۱۵ خواندن، استدلال و یادگیری
- ۲۱۶ شرکت دادن همه دانش‌آموزان در
- ۲۱۷ مدارس متفکر
- ۲۱۹ فهرست منابع

درآمد

در برخی محافل، تشوین تا کرانه‌ای برای سالها با تدریس موفق مترادف بوده است. به‌طور کلی، این موضوع آموزش در سطح دانشگاه و گاه با آموزش دانش‌آموزان دبیرستانی که سوره‌های آکادمیک را در سطح پیشرفته دنبال می‌کنند، ارتباط داشته است. ظاهراً بیش از بیست سال است که ایده آموزش تفکر سرعت گرفته و برنامه‌ها و رویکردهای زیادی وجود دارد که هدف آنها تعریف، اجراء و بهبود مهارت‌های اساسی در تفکر است. مراکز پژوهشی در دانشگاه‌ها و انتشاراتی‌هایی که در حیطه آموزش تفکر مشغول به کار هستند، فراوانند. با وجود زمینه کاری محدود و تعداد نسبتاً اندک محققان و مربیان آموزش و علاقه‌مند، اکنون، کار تدوین و گنجاندن مهارت‌های تفکر در برنامه‌های رسمی مدارس کشورهای در سراسر جهان، برای دانش‌آموزان همه دوره‌ها در حال آغاز است.

من به عنوان یک چنین مربی‌ای از گنجاندن مهارت‌های تفکر در برنامه‌های رسمی مدارس با آمیزه‌ای از شور و شوق و تردید، استقبال می‌کنم. به عنوان یک دانش‌آموز سطح الف، من به اندازه کافی خوشبخت بودم که به وسیله یک معلم درجه یک آموزش دیدم که موضوع آموزشی‌اش را به خوبی می‌شناخت و بدان عشق می‌ورزید و همه ما را تشویق می‌کرد تا در نزد خود بیندیشیم، عقیده‌ای را تبیین و تحلیل کنیم، با یکدیگر به بحث و گفتگو بپردازیم، سخنان یکدیگر را نقد

کنیم و به خوانندگان و نویسندگان جستجوگر و کنجکاوی تبدیل شویم. از همه مهمتر او برای ما فضایی فراهم کرد، به ایده‌های ما گوش داد و با سطح معقولی از جدیت و شوخی با ما به گفتگو نشست. این تجربه اثر عمیق و پایداری بر من داشت. از این رو، تعجب‌آور نیست که من به عنوان یک معلم به روشهای تعمیق تفکر در دانش‌آموزان علاقه‌مند هستم.

در این صورت، چرا درباره آموزش تفکر تردید روا داریم؟ من با دیدگاه مرتضی‌علی‌خان تفکر به عنوان ابزاری که بتواند تدوین شده و به گستره وسیعی از زمینه‌ها انتقال داده شود، مشکل داشته‌ام. همچنان که مشهود است، این خطر وجود دارد که این «مهارتها» به گونه‌ای آموزش داده شوند که پرورش استقلال ذهنی و روحی، ایجاد «ریشه‌ها» برای بقای اجتماعی، اقتصادی یا زیست محیطی را ناکام گذارند.

واقعیت آشکار و در عین حال مهمی وجود دارد که دانش‌آموزانی که در صدد گذراندن مراحل آموزشی هستند، در مورد اینکه آیا در مدرسه به مانند یا نه، امکان انتخاب ندارند. در بریتانیا، دولت - بر مورد نیاز در مدرسه یا مشارکت در آموزش ظاهراً برای رشد بیشتر ادامه پیدا می‌کند. تعادل بین برابری از طریق آموزش اجباری عمومی و آزادی فرد در مفاد گذراندن کنوانسیون حقوق کودک مصوب مجمع عمومی سازمان ملل در ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ مورد تأکید قرار گرفته است. بندهای ۱۲ و ۱۳ به حق مسلم کودک برای آزادی بیان و بند ۱۴ به آزادی اندیشه، آگاهی و مذهب اشاره دارد. بندهای دیگر با مواعاتی چون تبعیض، حریم خصوصی، دسترسی به اطلاعات و آزادی اجتماعات مربوط است. بند ۲۸ به عنوان یک حق حداقلی، آموزش ابتدایی اجباری رایگان برای همه را ایجاب می‌کند. اما در ساختار آموزش رسمی اجباری برای آزادی تفکر و بیان، موانع جدی وجود دارد.

پرورش تعقل از طریق آموزش و پرورش، ابزار دستیابی به سازگاری اجتماعی بر مبنای اصول اساسی دموکراسی است. دموکراسی بر آن است که هر انسانی حق آموزش دارد. اما این حق فردی این اختیار و امکان را به دولت می‌دهد که برای تأمین آموزش اجباری در زندگی افراد مداخله کند و به معلمی که نقشش آموزش

دادن است نیز امکان این مداخله را بدهد. این اختیار می‌تواند صریح و آشکار باشد (همچنان که در اشکال سنتی آموزش و پرورش دیده می‌شود) یا غیر صریح و پنهان باشد (همان‌طور که در برخی اشکال پیشرفته آموزش و پرورش قابل ردیابی است)، یا می‌تواند به شکل تلاش معلم برای افزایش توانایی دانش‌آموز از طریق ساختار شکنی آشکار در فرآیند آموزشی (که گاهی آموزش و پرورش دگرگون شونده نامیده می‌شود) درآید.

به دلیل حفاظت و کنترل، دانش‌آموزان از مسئولیت‌ها یا حقوق برابر با معلمان بهره‌مند نیستند. حق مخالفت اصل اساسی در ایده تفکر انتقادی است و همگام با آزادی، استقلال فردی حرکت می‌کند. تفکر انتقادی در مدارس به حد و مرزهای نظامی که بر آن معلمان و آنها آموزش می‌دهند بلکه همچنین، رفتار دانش‌آموزان را از طریق اعدای نظم و تنبیه کنترل می‌کنند، محدود می‌شود. این امر در ذات خود بدین معنی نیست که تفکر انتقادی نباید مورد تشویق قرار گیرد. این موضوع می‌تواند با قدری بی‌نظمی مفید رساننده در آن حد و مرزها، نتایج خوبی به همراه داشته باشد.

وقتی کار به موضوعات مرتبط با آزادی، سکری و قضاوت اخلاقی می‌رسد، موقعیت سیاسی معلم هم مورد توجه قرار می‌گیرد. عموم مردم اغلب در مورد اختیار معلم دچار تردید هستند. معلم به عنوان خدمتگزار مردم، از سوی حکومت هم مورد نظارت قرار می‌گیرد (روزنو، ۱۹۹۳). معلم، به این در عامل اغلب متضاد انتظارات مردم و خواسته‌های نظام سیاسی درگیر است. او نه تنها محدودیتهای سازمان‌یافته و از طریق جزئیات برنامه رسمی درسی و ارزیابی آن و از طریق نظام سرکشی به مدرسه مورد نظارت قرار می‌گیرد. همه راه‌ها را باید امتحان کند. هر معلمی به صورت فردی زندگی می‌کند و امور آموزشی‌اش را بر اساس این مقررات انجام می‌دهد. او هر روز به کلاس می‌رود و به هر طریق ممکن، در تعاملات خود با دانش‌آموزان، خواسته‌های دنیای بیرون را تنظیم و تعدیل می‌کند. او ممکن است منحصرأ از تناقضات و محدودیت‌ها آگاه باشد. وقتی موضوع به

آموزش تفکر و شهروندی می‌رسد این تناقضات می‌تواند بسیار آشکارتر باشد. چالش، البته، کار کردن با دشواری و ابهام این شرایط و باز کردن راهی از میان این حد و مرزهاست.

گفتگوهای گزارش شده در این کتاب از موقعیت‌های کلاسی و کلوپهای بعد از مدرسه که بچه‌ها در آن در بحث و کنکاش مشارکت داشته‌اند، تهیه شده‌اند. گاهی اوقات این گفتگوها از داستانها و دیگر منابع ارائه شده به وسیله بزرگسالان یا هم‌اقباس شده‌اند. برخی مواقع نیز تجربیات کودکان انگیزه طرح این مباحث بوده است.

این کتاب، نه عنوان یک برنامه یا توصیه بلکه تنها به عنوان یک منبع کمکی برای آموزش تفکر در مدارس در نظر گرفته شده است. این کتاب نمونه‌های بسیاری از کار کردن با کودکان به عنوان فیلسوف در کلاس ارائه می‌دهد. گفتگوها و بحث‌های گزارش شده برخی مرمیات درباره نقش بزرگسالان و اختیار کودکان را مورد نقد قرار می‌دهد.

کتاب حاضر به چهار بخش سبب شده است. بخش اول، حال و هوای بحث کلاسی کودکان را توضیح می‌دهد و پیشنهاد می‌کند که انتظارات ما از تفکر کودکان و پیش‌بینی‌های لازم برای حقوق مشارکت آنها در مدارس مورد بررسی قرار گیرد. بخش دوم، فرآیند بحث و کنکاش فلسفی با کودکان را توضیح می‌دهد و درباره رابطه بین آموزش تفکر و ارزشهای آموزش بحث می‌کند. بخش سوم، انواع تقاضاهای به وجود آمده در مورد معلمان و یادگیرندگان را وقتی آنها در بحث و کنکاش کلاسی درگیر می‌شوند، مورد بررسی قرار می‌دهد. بخش پایانی توضیح می‌دهد که چگونه آموزش فلسفه به کودکان می‌تواند کل برنامه درسی را ارتقاء بخشد و مواردی را که بحث و کنکاش فلسفی در کلاسها می‌تواند هم برای معلمان و هم دانش‌آموزان سودمند باشد، مطرح می‌کند.